

Litteraturoversigter

Bog anmeldelse

J.J. van Duijn, *The long wave in economic life*, London: George Allen & Unwin, 1983. 240 s.

Interessen omkring de lange (Kondratieff) konjunkturbølger har været stærkt voksende i de senere år. Dette var udgangspunktet for en studiekreds under ledelse af P. Nørregaard Rasmussen med deltagelse af Anne Louise Schantz Christensen, Tommy Dünweber, Sigurdur Einarsson, Anders Hansen, Peter Lindgaard, Per Bak Malle, Helge Sigurd Næss-Schmidt, Joachim Salamon og Peter Steffensen, som i foråret 1985 tog udgangspunkt i ovennævnte arbejde og supplerede med andet relevant stof. Den følgende anmeldelse er et kollektivt arbejde.

Forfatteren begynder med at redegøre for de cykler og teorier, som idag er væsentlige i konjunkturteoridiskussionen og hvor opdelingen kan føres tilbage til Schumpeter: Kitchins kortvarige lagertilpasningscyklus, Juglars investeringscyklus på 7-11 år, Kuznets byggecyklus og Kondratieffs berømte lange bølge på 50-60 år bliver beskrevet koncist og tilbunds-gående.

I disse makro-ræsonnementer inddrager forfatteren Tardes (m.fl.) mikrobaserede teori om en innovations s-formede vækstforløb (introduktion, vækst, modenhed og fald). Hvorledes forfatteren ser på et eventuelt samspil mellem på den ene side mikro- og på den anden side makroresultaterne, kan man desværre kun gisne om, og hans forsøg på at vise væksten i en række vestlige lande som en s-formet langsigtskurve virker ikke overbevisende. Senere i bogen opstår der lignende konfliktsituationer mellem forfatterens mikro- og makro-observationer.

Efter en udmærket opsummering af Kondratieffs og Schumpeters synspunkter går forfatteren videre med at redegøre for Rostows model omkring udviklingsprocessens stadier. Et centralt element er her en beskrivelse af de ledende sektors evne til at forplante væksten ud i samfundet via investeringerne. Her er tale om et interessant bidrag til teori/empiri.

Sammenfattende kan man anføre for første del af bogen, at Duijn behandler de højtestimerede »skoler« og deres ophavsmænd yderst nænsomt. Hans fremgangsmåde i denne del af bogen er defensiv, dvs. han fremfører deres synspunkter, noget ukritisk, og tilføjer kun sine egne empiriske resultater, hvor det er strengt påkrævet, og der virker de ikke altid overbevisende. Derfor halter første del af bogen noget bagefter den anden halvdel, hvor Duijn selv får lov til at vise sine evner.

Anden halvdel af bogen omfatter forfatterens egen teori om den lange bølge. Ifølge Duijn hænger en væsentlig del af konjunkturbevægelsen og forståelsen heraf sammen med de ledende sektors træghed i forhold til en ligevægtssituation. På den baggrund inddrager han industriproduktionen, innovationer (og deres livscyklus) og de infrastrukturelle investeringer i en forklaring af den lange bølge.

Hans empiriske undersøgelser af de enkelte store, vestlige landes industriproduktion viser ingen gennemgående, lange konjunktursvingninger. Men på verdensplan er hans resultat, at den lange bølge eksisterer. Her støder vi igen på bristen mellem Duijns mikro- og makroresultater. Han forklarer intet om, hvordan det er muligt at aggregere forskellige svingninger fra de enkelte lande op i én stor, fælles svingning på globalt plan.

Duijn analyserer derefter en række epokegørende innovationer. Rent analytisk er den imponerende datamængde, han fremkommer med meget interessant og det samme gælder hans konklusioner; men Duijn har vanskeligheder ved at fastlægge en operationel definition af en innovation og dennes datering. Dermed efterlader en stor del af dette righoldige stof en række ubesvarede spørgsmål. Lidt groft formuleret må man fastslå, at Duijn ikke kan påvise »lange bølger«.

Afslutningsvis kommer forfatteren med nogle rimelige betragtninger om, hvorfor udviklingen i 70'erne blev så negativ. Han understreger med rette, at »krisen« ikke primært skyldtes oliekrisen i 1973 og 1979, men henviser til fastfrosne institutionelle rammer, den

stigende inflation og en overekspansion i kapitalgodeproduktionen.

Bogen er værd at læse, fordi den giver en samlet, systematisk fremstilling af de lange bølger, og har herunder en glimrende litteraturfortegnelse. Den sjuksker i tabellerne, men at bogen ikke slutes med en færdig konklusion, skal ikke bebrejdes forfatteren. De lange bølger har haft en så kort udfoldelsesperiode, at faste konklusioner endnu ikke synes mulige. Dette er da også konklusionen i en usædvanlig god artikel af Nathan Rosenberg & Claudio R. Frischtak, »Technological Innovation and Long Waves«, *Cambridge Journal of Economics*, March 1984. Begynd her!

Modtagne danske bøger

Almindelig økonomisk teori

Rationalitetsbegreber i samfundsvidenskaberne. Red. af Christian Knudsen og Erik Kloppenborg. Kbhv.: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1985. 402s. Kr. 199,50.

Økonomi og landbrug. Festskrift til Holger Gad. Red. af J. Vibe-Pedersen. Århus: Aarhus Universitetsforlag, 1986. 345 s. Kr. 130,00. (Skrifter fra Aarhus Universitets Økonomiske Institut, 30).

Mogensen, Gunnar Viby: *Sort økonomi.* Kbhv.: Socialforskningsinstituttet, 1985. 28 s. Kr. 30,00. (Pjece, 15).

Almindelig økonomisk udvikling og politik
Dansk økonomi september 1985. Dansk pengepolitik under forvandling. Udg. af Det økonomiske Råds formandsskab. Kbhv.: Akademisk forlag, 1985. 505 s. Kr. 90,00.

Dansk økonomi december 1985. Udg. af Det økonomiske Råds formandsskab. Kbhv.: Akademisk forlag, 1985. 148 s. Kr. 52,00.

Justeringer af den økonomiske politik ved færdigbehandlingen af finansloven 1986. Kbhv.: Finans- og økonomiministerierne, 1985. 30 s. (Småtryk, 47).

Nordisk konjunkturrapport november 1985. Kbhv. 1985. 59 s.

Hefting, Tom: *Energiprischok og disses kort-sigtede makroøkonomiske effekter i en lille åben økonomi.* Bd. 1-2. Kbhv.: Københavns Universitets Økonomiske Institut,

1984. Forsk. pag. (Rød serie, 8/ Licentiat-afhandling, 22).

Nørgaard, Ole: *Politik og reformer i Sovjetunionen.* Esbjerg: Sydjysk Universitetsforlag, 1985. 340 s. Kr. 120,00.

Sørensen, Peter Birch: *Stabilization policy in an inflationary economy.* Bd 1-2. Kbhv.: Københavns Universitets Økonomiske Institut, 1985. 305 s. (Rød serie, 10 / Licentiat-afhandling, 24).

Penge og finanser

Finansredegørelse 86. Kbhv.: Finansministeriet, Budgetdepartementet, 1985. 269 s.

Bentzen, Eric og Johannes Mouritsen: *Interaktive edb programmer.* Kbhv.: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1985. 92 s. Kr. 55,00.

Industripolitik m.v. og teknologi

Bioteknologi – behov og muligheder. Kbhv.: Industriministeriet, 1985. 41 s. (Arbejdsnotat, 4).

EF's industripolitik. Kbhv.: Industriministeriet, 1985. 54 s. (Arbejdsnotat, 3).

Grønlændere under erhvervsuddannelse 1982/83. Kbhv.: Ministeriet for Grønland, 1985. 51 s. (Statistiske Meddelelser, 99).

Primære erhverv, ressourcer, energi

Landbrug og samfund. Fra internationale perspektiver til miljøforhold. En foredrags-samling. Red. af Aage Walter-Jørgensen. Kbhv.: Statens Jordbrugsøkonomiske Institut, 1985. 223 s. kr. 75,00.

Landbrugets økonomi. Efteråret 1985. Kbhv.: Statens Jordbrugsøkonomiske Institut, 1985. 71 s. Kr. 22,00.

Arbejdsmarked

Hansen, Per Vejrup: *Arbejdskraftbevægelser og beskæftigelse.* Kbhv.: Socialforskningsinstituttet, 1985. 263 s. Kr. 65,00. (Publikation, 149).

Holm, Keld, Hans Hummelgaard og Karen Restad: *Job og Uddannelse i Viborg amt.* Kbhv.: AKF's forlag, 1985. 71 s.

Matthiessen, Poul Christian: *The limitation of family size in Denmark.* Bd. 1-2. Kbhv.: